

Kentler yürürken insan yalnızdır

KARA KALEM

ALTAY ÖKTEM
altayoktem@gmail.com

Uzak geleceğin karanlığını anlatan bir distopyada 'Yürüyen Kentler'... Kuzey Denizi'nin kurduğuna, tekerlekler üzerinde yürüyen Londra'nın, küçük kentlerin peşine düşüp onları kovaladığına tanık oluyoruz. Philip Reeve, bizi bekleyen karanlık gelecek tasarımlarına bakıyor.

Bilimkurgunun (küçük bir azınlık için bile olsa) gündemde olduğu, az çok tartışıldığı dönemlerde kullanılan klişe bir söz vardı. Klişeydi ama doğrudu. "Bizde bilim yok ki, bilimkurgu nasıl olsun!" Evet, bilimin olmadığı, daha doğrusu üretilmediği bir ülkedeyiz. Yoksa başkaları tarafından geliştirilen bilimin ülkemizde de çok başarılı biçimde uygulandığı su götürmez. Bilim üretilmiyor ama üretilen bilim uygulanıyor. Burası tamam!

Gelelim kurguya. Bilim yok da, kurgu var mı peki? Elbette var. Ama son yıllarda iyi bir rant kapısı olduğu anlaşılıp virtüs gibi yayılan 'yaratıcı yazarlık kursları'na bakın; hemen hepsinde edebiyatın bir 'dil' olduğu üzerinde durulur ve temel eğitim hep dil üzerine kurulur. Kurgu, arka plandadır.

Edebiyat 'dil'dir tabii ki, buna ne şüphe. Aynı zamanda ve aynı oranda da kurgudur. O hep küçümsediğimiz televizyon dizilerine bakın. O kadar izlenmelerini sadece halkın düzeysizliğiyle açıklayabilir miyiz? Eleştirenler bile o dizilerin bir kısmına takılıp kalmıyor mu? Nedeni açık, birçoğunda kurgu çok güçlü. Uzun lafın kısası, edebiyattaki elitist tavrın dışladığı 'kurgu'nun önemini, senaryo yazarları çoktan fark etmiş bile.

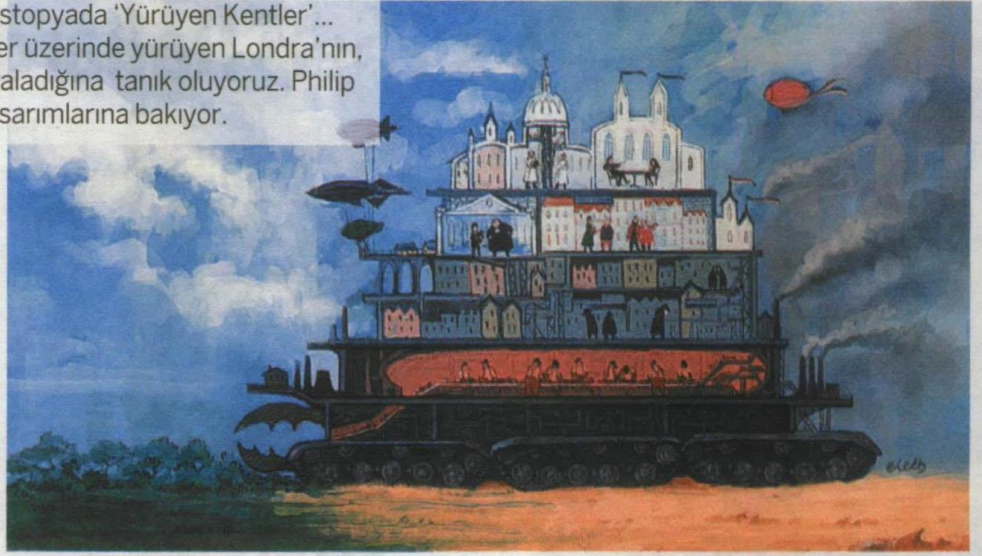
Edebiyatımızın yer yer tıkanmasının da en önemli nedenlerinden biri, ülkemizde yeterince gelişmiş bir bilimkurgu edebiyatı olmamasıdır. Elbette edebiyatçılarımızın hep beraber bilimkurgu yazmaları gerektiğinden söz etmiyorum. Bilimi dönüştürerek edebiyatın malzemesi haline getirmek ve hayal gücünü de kullanarak çok sağlam bir kurgu oluşturmaktır bilimkurgunun özü. Bilimkurgu, hangi türde yazarsa yazsın, bir edebiyatçının kendini geliştirmesi için çok büyük imkanlar sunan bir eğitim aracıdır aynı zamanda.

BU YAZ SICAK GEÇECEK!

Bilimkurgu hakkında konuşmaya başladığımda, konuyu döndürüp dolaştırıp bir bilimkurgu kitabına bağlayacağımı anlamışsınızdır. Haklısınız. Philip Reeve'e doğru bir iki adım atabilmek, 'Yürüyen Kentler'in içine girebilmek için yaptım bu girişimi.

Elbette 'Yürüyen Kentler' serisi, çağdaş bilimkurgu edebiyatının çok önemli bir yapıtı ama bu seriyeye sadece bilimkurgu gözüyle bakmak çok da doğru olmaz. Bir yanıyla fantastiğe yaklaşan ama her yanıyla da heyecanlı bir macera romanı bu. '2002 Gold Nestlé Smarties', '2003 Blue Peter Yılın Kitabı', 'Amerikan Kütüphaneler Birliği'nin (ALA) '2005 En İyi Kitap' ödülü gibi birçok prestijli ödül kazanan Philip Reeve'in 'Yürüyen Kentler' serisi dört kitaptan oluşuyor. Serinin ilk iki kitabı olan 'Yürüyen Kentler' ve 'İhanet Altını' geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Diğer iki kitap, 'Cehennem Makineleri' ve 'Karanlık Düzlük' de yaz aylarında yayınlanacak ve soğuklar başlamadan serinin tüm kitaplarını okuyup bitirmiş olacağız. Bu yaz sıcak geçecek yani!

'Yürüyen Kentler'de, geçmişe ait olan herşey kullanılamaz halde ve bunlar 'Eski Teknoloji' olarak adlandırılıyor. Avrupa, Asya, Afrika ve Kutuplar 'Yürüyen Kentler' tarafından dolaşmakta, ayrıca Kuzey Amerika da nükleer savaş sonrası yaşanılmaz halde. Kültürlerin çoğu kaybolmuş ve eski kültürlere ait verileri toplama için de tarihciler

görevlendirilmiştir.

Zaten bizim baş kahramanımız da tarih eğitimi almış olan Tom Natsworthy. Savaşların dünya düzenini tamamen değiştirdiği, kentlerin makineler üstünde yer değiştirmek zorunda kaldığı bir zamanda, küçük yerleşmeleri kovalayıp avlayan Londra, onları parçalayıp kendine enerji sağlamaktadır. Bizim genç tarihçimiz Tom da, Doğa Tarihi Müzesi'nde, alt sınıftan biri olarak çalışmaktadır. Kentin ünlü arkeoloğu, baştarihçi Valentine'a hayran, kızı Katherine'e de aşiktir. Ancak, baş tarihçinin ansızın uğradığı saldırıyı engellemeye çalışırken kendini gizemli saldırgan Hester Shaw'la birlikte, 'yürüyüp giden' Londra'nın dışında bulur. Derken, kendimizi sürekleyici bir maceranın içinde buluruz... Büyüdüğü kentten, sevdiği kızdan uzakta, çok güç koşullarda yaşam mücadelesi veren Tom gerçeğin peşine düşmüştür artık...

Serinin ikinci kitabı olan İhanet Altını'nda ise dev kent Anchorage'in devasa demir paletler üstünde Buz Diyarı boyunca Ölü Kıta'ya doğru ilerlediğine tanık oluruz. Sokaklarında hayaletlerin ve deliliğin kol gezdiği bu tuhaf kent, tehlikelerle dolu bir ateş fırtınasına doğru sürüklenmektedir.

YARINDAN BUGÜNE BAKMAK

Sözün özü; uzak geleceğin karanlığını anlatan bu distopyada, Kuzey denizinin kurduğuna, tekerlekler üzerinde yürüyen

Londra'nın, küçük kentlerin peşine düşüp onları kovaladığına tanık oluyoruz. Philip Reeve, bizi bekleyen karanlık gelecek tasarımlarına bir yenisini eklemiş. Ustaca eklemiş. Keyifle, heyecanla ama biraz da yüreğimiz burkulurak okuyoruz 'Yürüyen Kentler'i. Bugün kurulmaya çalışılan acımasız düzenin, gelecekte içinden çıkılmaz ve geri dönüşü olmayan bir 'acımasızlığa' gebe olduğunu görüyoruz. Ama Tom Natsworthy'nin kişiliğinde şunu da anlıyoruz; ne olursa olsun, bazı değerleri koruyan insanlar nasıl bugün varsa, gelecekte de olacak! Sevdiği bir insanı korumak için hayatını tehlikeye atan ya da her şeye rağmen âşık olabilen ve âşkı için gözünü kırpmadan bedel ödemeye hazır olan insanlar, yüzyıllar sonrasının soğuk metal ve beton yığınlarından oluşmuş dünyasında bile içimizdeki insanı özü hala yaşatıyor olacaklar.

Evet, kentler yürümeye başladığında insan yalnız, yapayalnız kalacaktır. Peki günümüzde, yani kentler yerli yerinde dururken insan yalnız değil mi? Mesela İstanbul, yerinde duruyor işte. Asla yok olmayacak. Tarihi ve doğası imha edilip sermaye gruplarına hibe edilecek, yerine beton ve metalden ruhsuz bir kent inşa edilecek. Yani birkaç yüzyıl sonra, Philip Reeve'in kehaneti doğru çıkarsa eğer, İstanbul Londra'dan hiç de aşağı kalmayan bir kaosun parçası olacak. Çünkü bilimkurgu, yarını anlatırken bugüne bakar!

Yürüyen Kentler
Philip Reeve
Çeviri: Müren Beykan,
Fulya Yavuz
On8 Kitap
352 sayfa

İhanet Altını
Philip Reeve
Çeviri: Fulya Yavuz
On8 Kitap
368 sayfa